

accidit sub An. *Ætat. suæ* 31. imp. 2. Chr. 363. Cognomen Apostatæ in historiis tulit, sive, quod eodem recidit, Parabatæ apud *Suidam*.

PUB. Impium hoc caput, nudum quidem apud me minutissimus numulus refert, cum epigraphe: *D. omino N. ostro. JULIANO NOB. ilissimo. CÆS. ari.* In aliis vero barbatum, ac diademate revinctum apparet cum titulis: *D. N. FL. CL. JULIANUS P. F. AUG. TULL.* Pereunte *Juliano* exercitus sic, ut audieras, vada inter & saxa constitutus *Flav. Jovianum*, aliis *Jovinianum* dictum, Augustum acclamavit, nullo tamen pacto adducendum, ut imperare vellet, priusquam omnes se milites sacramento Christianam ad fidem obligassent. Princeps erat pius, Religionis incontaminatæ, cultor literarum, pacis quam belli amantior. Quare cum Persis etiam pacem sancivit, detrimento tamen non modico publicæ Rei ob tantas quidem temporis illius angustias, finibus Romanis multum sane imminutis: quapropter convitia plurima tulit. Rediens in oppido *Dadaſſhana*, *Galatiam* inter atque *Bithyniam* sito, fulonis in tugurio noctem acturus, prunarum noxio vapore extinctus scribitur, nisi malevoli cujuspiam artibus damnum perpeſſus sit, imp. mense 8vo. *PUB.* Gemini ejusdem, quos teneo, numi, nomen si mutes, numo *Juliani* perſimiles sunt. *TULL.* Atqui eosdem *Patarol.* non obvios scribit, cum omnium hæcenus recensitorum numi, Tyrannos si deſmas, communes ſint.

DIALOGUS XII.

De

Numis, VALENTINIANI, & ſubſequentium uſque ad ARCADIIUM & HONORIUM.

PUBLIUS.

IAm numorum meorum, qui Augustos quidem referunt, in limine ſtamus, receptiſſimo, ut in *Exercit. Proam.* docueras, quamplurium more, qui Cimelia ſua cum *Arcadio* atque *Honorio* claudunt. *TULL.* Hæc tu ita accipias velim, ut ſuum cuique palatum per te integrum ſit: neque enim deſunt Cl. Viri, in quibus celeberrimus *Du Cange*

Pars I.

L

ſuis

fuis in *Familiiis Byzantiniis* chorum ducit, qui ad usque Orientalium Imp. Constantinopoli sedentium finem decurrentes, eorum quoque numos ingenti cura collectos, accuratis typis exscripserant, & eruditissimis animadversionibus exposuerunt. Nos limite nostro contineamur, qui Rudimenta solummodo Rei Numariæ, ludumque Tyronum aggressi sumus.

II.

PUB. Qui itaque apud me proxime cubant, *Valentiniani* numulos atque *Valentis* arripio. TULL. Fratres illi germani fuere, patre Gratiano, Pannone, viro tam robusto, ut funem portanti quinque milites e fortissimis eundem, eripere nequirent: quapropter Funarii cognomen indeptus est. Filiorum autem dispar omnino conditio fuit. *Valentinianus* quippe, quem milites *Joviano* Successorem Augustum dedere, bonus erat, & pura religione: unde & aula *Juliani* Apostatæ olim excessit. Bellica præterea fortitudine claruit, eloquio erat disertus, sed in iracundiam proclivis. Alemannos, Francos, Saxones, Britannos egregie vicit: in Sarmatas porro movens, Quados ad pacem rogandam coegit. Legatorum tamen, quos ii submiserant, Protervia commotus, ita excanduit, ut subita morte interiret, A. 376. Ætat. 55. imp. 12. *Valens*, quem frater mox imperii Collegam assumerat, & Orienti præfecit, falsus animi fuit atque crudelis, insuper Arianus, Judæis amplius ac paganis, quam domesticis fidei favit. Contra eum Procopius Tyrannus Constantinopoli insurrexit: sed a suis captus, atque Imperatori extraditus est, qui eum discerpi, proditores vero pariter occidi mandavit. Cum Persis Gothisque ancipiti primo Marte congressus, a posterioribus deinde victus atque fugatus, una cum vili, quo sese receperat, tuguriolo fertur exustus, A. 379. Æt 50. imper. post fratrem 3. PUB. Ambo in numis suis diademate ornati comparent, primusque scribitur: D. N. VALENTINIANUS P. F. AUG. Alter: D. N. FL. AVIUS JUL. IUS VALENS. P. F. AUG.

III.

TULL. Fuere *Valentiniano* gemini filii, natu major quidem *Gratianus* e conjuge prima *Severa* Catholica, minor *Valentinianus* e conjuge altera *Justina*, muliere Ariana. Priorem pater Cæsarem dixit atque Augustum, Principem pium, humanum, liberalem, qui Orientem a morte *Valentis* regendum commisit *Theodosio*, Duci fortissimo eumque imperii Consortem adlegit. Occidentem ipse rexit cum fratre, etsi nondum adulto. Alemannos & Saxones, Christo confidens, acerrimo prælio vicit: sed cum inde sui secuior negligentius ageret, barbarosque Romanis præferret, *Flav. Magnus Maximus* tyrannidem arripiens, eidem prævaluit, ultro ad æmulum deficiente exercitu suo. Quare Imperator ab Androgatio

gatio, Præfecto *Maximi*, occisus est, A. 372. Ætat. 29. imp. 5. Relicti abinde *Valentiniani* tutelam suscepit *Theodosius*, qui, *Maximo* ad Sisciam victo, *Aquilejæ* capto, & una cum filio *Victore* per milites occiso, parvulo *Augusto* utrumque imperium afferuit. Hic vero *Ariano* dogmate a matre corruptus, Catholicis dirus fuit, & in his præcipue S. *Ambrosio* Episcopo *Mediolanenfi*. Vindictam sumsit *Arbogastus*, quem Comitibus dignitate ornaverant, ea tamen usque adeo abusum, ut ipsi *Augusto* moderatus, eum tandem occiderit, A. 379. Ætat. 26. imp. 16. PUB. *Gratianum* teneo, diademate fulgentem, & circum lego: D. N. GRATIANUS P. F. AVG. *Valentiniani* numus eum cum galea sistit, diademate coronata, telo insuper ac clypeo. Legenda: D. N. VALENTINIANUS JUNIOR AUGUSTUS. Sed neque *Maximi* Tyranni moneata destituor, cui diadema gerenti titulus: D. N. FLAVIUS MAGNUS MAXIMUS P. F. AUGUSTUS. At vero *Victoris* numum nullum reperio. TULL. Nempe rari sunt illi, & neque *Maximi* nimis frequentes.

IV.

PUB. Ad *Theodosium* itaque ordo vertit, cui Magni cognomen addi per sæpe audiui. TULL. Haud equidem immerito fert. Clarissimis quippe parentibus *Honorio* atque *Thermantia* Italicæ in *Hispania* natus, bello inclitus, lapsurum jamjam Occidentem sustentavit, Tyrannis *Maximo*, *Eugenio*, & *Arbogasto*, non sine discrimine confectis. Post *Valentinianum* juniorem imperans *Romæ* triumphavit, oppressæ per *Gothos* Republicæ restitutor, hostium terror, ac columnen imperii. Princeps præterea bonus erat, Religioni sancte addictus, justitiæ tenax: qui si peccaverat, *Theffalonicæ* indomito iræ impetu septem civium millia trucidans, *Mediolani* tamen D. *Ambrosii* sanctam Authoritatem reveritus, Christianæ poenitentiae inauditum Principibus omnibus spectaculum edidit, atque exemplum, quantum reverentiæ ipsa etiam *Purpura Sacrosanctæ Christi Ecclesiæ* debeat. Obiit ex *hydropisi* *Mediolani*, A. 395. æt. forte 60. imper. 16. PUB. Is, quem tu pinxisti e pluribus numus ejusdem, solus atque unicus est, qui circa caput diademate clarum sic habet: D. OMNINUS. N. O. FLAVIUS. THEODOSIVS PP. AVG. An Pater. Patriæ Aab. III. legam? TULL. Minime, sed Perpetuus: quamquam *Patarol* existimet, Num. V. non incongruum fore, si quis P. ius Perpetuus legere mallet. Cæterum ipsa litera P. hic geminata in hoc numulo tuo, ut clarissime cernis, neque cæteris *Theodosii*, nec aliorum hujus temporis numis apud te addita, fere peculiaris est. Monet tamen III. *Spanhemius*, consonare hoc elogium *Spanhem.* solemnibus illis apud *Quirites* acclamandi formulis: Dii te servant! Dii T. II. p. te perpetuent! jamque in *Trajani* quopiam numo legi AVG. ustus. 383. PERPETUUS, uti & in numis *Alexandri Severi*, ac *Probi*, *Constantii* quoque, qui

qui natus minimus erat *Constantini M. filius*, in *Leonis* deinde utriusque, *Authemii*, *Phocæ* &c. Sed & in plurimum numis videri *Romam Perpetuam Augusti*, *Perpetuitatem Augusti* : immo & *Julianum* scribi *Semper Augustum* : quod quidem elogium nostris etiamnum *Caesaribus* placet.

V.

Tab. III.
Num. VI.
& VII.

PUB. Nos ad *Arcadium* & *Honorium* progrediamur, iterum a te pictos. Prioris numus æreus, inter parvos mediæ formæ, Protomen ejus sistit, cum Diademate, telo præterea, & arcu, quasi sagittam emissuri : desuper manus protensa capiti ejus laurum imponit. Hæc sane singularia sunt. Legenda : D. N. FL. AVIUS. ARCADIVS. F. AVG. Alter, quod pariter novum, *Honorium* integra facie sistit, armatum & galea tectum, quam Diadema circumdat cum titulo : D. N. HONORIUS P. F. AVG. Dextra telum humero imponit, læva clypeum gerit.

VI.

TULL. Ambo videlicet fratres erant, *Theodosii M. filii* minorennes : quorum natus majori *Arcadio* Orientem regendum, & *Rufinum* tutorem legabat, *Honorio* Occidentem sub *Stilicone* tutore. *Rufinus* porro, fide pupilli posthabita, *Alaricum* Gothorum ducem in *Arcadium* incitavit, qui provincias plurimas misere populatus, per exercitum, quem *Stilico* Orienti suppetias misit sub Duce *Gaio*, contritus est, atque disjectus, moxque *Rufinus* pariter occisus. Ita suo tempore *Eutropio* quoque *Gildoni*, atque *Gaiæ* acciderat, qui omnes tyrannidem affectarant. Erat itaque *Arcadius* quam bonus, tam infelix Princeps, in D. *Chrysostomum* insuper, nequitia *Eudoxiæ* conjugis, plurimum acerbus. Obiit *Byzantii* An. 408. ætat. 31. imper. 13.

VII.

S. Prosp.
Aquit. de
Promiss.
DEL. L.
III. c. 34.

Refert autem D. *Prosper Aquitanicus*, confugisse aliquando ad *Arcadium* Armenos Christianos, ut *Persarum* tyrannidem evaderent : quos cum *Persæ* repeterent, *Arcadium* in eos pauperum causa movisse, jamque ingruente conflictu æreas cruces in vestibus militum comparuisse, indeque luculentam *Augusti* victoriam consecutam esse. Quam ut æterna memoria consecraret *Arcadius*, numos percuti jussisse, qui crucem referrent. Horum e numero & tuus hic numus est, in quo manus desuper protensa *Augustum* lauro coronat, victoriæ cælitus collatæ perpetua testis. Aversa in parte stat Imperator cum labaro in dextra, cui Christi monogramma, quod ex P græco & X transverso conjunctum, Crucis insuper figura est, impositum : sinistra elata victoriam sustentat, quæ laurum eidem imponit : humi captivus ad pedes procumbit. *Prosper* quidem hos numos aureos scribit, & in Asia vulgo circumlatos : nihil vero impedit ære eosdem pariter excusos fuisse.

VIII.

PUB. An porro *Honorius* æquiori fortuna est usus ? *TULL.* Immo iniquiore. Cum enim negligens esset, ignavus, bellicisque a rebus penitus

tus alienus, *Stilico*, quem imperii cupido non minus ac *Rufinum* incesse-
rat, eundem, quem prius vicerat, *Alaricum* pellexit in Occidentem : qui
perfidiam Romanorum detestatus, venit, sed exercitus Romanos absque
discrimine acerrime undique cædens, Romam cepit A. 409. & paulo mi-
tius habuit, ac Romani quondam sub Tito Jerosolymam : solis Ecclesiis
Barbarus illa vice pepercit. Abinde *Honorius* non *Stiliconem* modo,
sed & filium ejus *Eucharium*, qui imperium animo jam præceperat, e
medio sustulit. *Alaricus* Romæ *Attalum* præfecit, ipse in Siciliam na-
vigaturus obiit : cui *Ataulphus* succedens, miseram urbem denuo popu-
latus est, ac sororem *Honorii*, cui *Gallæ Placidie* nomen, captam, deinde
conjugem duxit. Interea *Alani*, *Vandali*, ac *Suevi*, *Gallias* primum,
mox & *Hispaniam* undique populati sunt : quibus obviam *Ataulphus* fe-
stinans (nam *Hispaniam* *Gothi* tenuerant :) in itinere ex insidiis periit.
Successor *Wallia* fœdus pepigit cum Romanis, *Attalum* præterea *Hono-
rio* tradidit, atque *Placidiam* restituit, pollicitus, pugnare se velle in
Alanos, sed Romanis vincere. Erant porro *Honorio* strenui admodum
Duces, quorum princeps *Constantius* quidam *Placidiam* accepit conjugem,
Caesar dictus, & imperii consors, brevi tamen defunctus. Hujus insi-
gni fortitudine, aliorumque præterea virtute, *Honorius* complures tyran-
nos debellavit, triumpho eapropter splendidissimo Romæ invehctus. *Gothis*
tamen *Gallias* infestantibus, loca multa, quæ habitarent, concedere de-
buit. Rei Catholicæ adversum hæreticos plurimum profuit : tandem ex
aqua intercute obiit *Ravennæ*, An. 423. æt. 39. imp. 28.

PUB. Nunc tandem labore iterum eximio defunctus es, *Honoran-* IX.
de Tulli, in tot *Numorum Adversis*, titulos quod attinet, capitumque
ornamenta, me tam diserte erudiens, ut pronum mihi jam sit, omnes
prope numos in hac quidem parte nullo fere negotio recensere. Præter-
ea vero gratissimo quoque compendio *Romani Imperii* historiam qua-
tuor ultra secula enarraſti. Hæc singula porro ad meas tu preces, com-
modo meo, mei amore. Immensa profecto mihi debita cumulas, nullo
ære diluenda. Sed *Artium* hic est, atque *Literarum* bonarum mitissimus
genius, apud eos certe, quorum solidæ eruditioni vitia fucum non faciunt,
ut sibi non tam discant, quam aliis, jugibusque vigiliis tandem adepta
aliorum in manus ultro ac libentissime tradant. Hos inter ipsa bonitas
tua, belleque docendi contentio, perpetuam tibi lauream necet.

TULL. Habes quidem, optime *Publi*, e plurium seculorum histo- X.
ria tenues stillas, habes in titulos *Imperatorum*, & capitum ornamen-
ta breves expolitiones : mihi vero illas non debes, sed summis illis at-
que *Clarissimis Viris*, unde hæc omnia tibi congeſſi. Illos, subinde te

coram laudatos, cum olim adultior factus adieris ipse, maria doctrinae omnigenaeque eruditionis eos affundere attonitus sane miraberis, atque tum demum intelliges, rudimenta duntaxat tenuia esse, quae nunc a me hauris. Parvus nimirum in parvulis, sive tironibus, sensus est. quibus omnia nova facile magna sunt. Velim itaque, amantissimi officii loco id mihi redhibeas, ut adolescens aliquando in hac arte Numaria, & forte jam sapiens ultra magistrum, quae modo miraris, deinde non spernas.

XI.

PUB. Parce his talibus, obsecro: quid æquius tandem, quam ut meo me modulo undique metiaris? Super est vero, quod orem. Sunt mihi etiamnum Numi nonnulli sequentium Augustorum, a prioribus admodum diverfi, mihiq; magnopere obscuri: tua porro Tabula III. formula adhuc plurima vacua habet. Quæso te, ea comple, ut & in his me erudias. TULL. Nosti, Augustas, nobis, & Augustorum Agnatos superesse, quibus hic locus relictus est. Quia tamen sic postulas, sequenti Dialogo nonnihil saltem oblectare te volo. PUB. Mel quidem & ambrosiam mihi loqueris.

DIALOGUS XIII.

De

Numis LEONIS, JUSTINI Junioris, atque PHOCAE.

TULLIUS.

I.
Tab. III.
Num.
VIII.

Multos inter, qui tibi supersunt, ævi fere postremi impolitæ omnino fabricæ, numos tres solummodo deligo, exemplum tibi præbituros, quomodo reliquos vestiges. PUB. Ad primum jam oppido hæreo. Qui enim ibi toto pectore visitur Imperator, vultu integro, mitram veluti gestat, humili acumine, cui Crux insidet, & quæ gemmarum ornatu diadema quodammodo referat. Purpura & ipsa unionibus dives, dextro humero fibulam habet, e qua fila gemmis gravia dependent: læva, quam solam ostendit, quod nescio tenet bacile, sceptri forsitan subiens locum. Inconcinne autem facta sunt omnia. Legendam crux præit: literæ, cum verba sint graeca, latinæ quidem, sed formæ peregrinæ ac barbaræ, quas sic trepi-